

Siseministri määruse „Siseministri 15. veebruari 2011. aasta määruse nr 2 „Päästeteenistujate kutsesobivuse nõuded, sealhulgas füüsilise ettevalmistuse, hariduse- ja tervisenõuded“ muutmine“ eelnõu seletuskiri

1. Sissejuhatus

1.1. Sisukokkuvõte

Eelnõuga täpsustatakse päästeteenistuja kutsesobivusnõudeid. Eesmärk on tagada, et Siseministeeriumi valitsemisalas töötaksid vaid parimad ja ametikohale sobivaimad teenistujad.

Eelnõuga luuakse juurde V grupi tervisenõuded, mis hakkavad kohalduma demineerimistöo valdkonna päästeteenistujatele, kes vahetult ei tee demineerimistööd. Sellega tekivad võimalused teenistuja rakendamiseks demineerimistöo valdkonnas vaid demineerimistöo juhtimiseks ning muul ajal võimaldatakse neil täita peamiselt kontoriteenistujale pandud tööülesandeid. Ühtlasi loobutakse päästekorraldaja-logistiku või logistikuna töötava päästevanemspetsialist päästekorraldaja-logistik, tase 5, kutsestandardi nõudest ning määrust täpsustatakse ka õigusselguse tagamiseks ja halduspraktika ühtlustamiseks.

Eelnõul on **vähene mõju** Häirekeskuse ja Päästeameti töökorraldusele: muutub päästeteenistujate kutsesobivuse hindamine.

1.2. Eelnõu ettevalmistajad

Eelnõu ja seletuskirja on koostanud Siseministeeriumi personalipoliitika osakonna õigusnõunik Ingrid Puurtee (tel 612 5067, ingrid.puurtee@siseministeerium.ee), Päästeameti õigusosakonna õigusloome jurist Kätlin Tänavots (tel 5567 0809, katlin.tanavots@paasteamet.ee) ja Häirekeskuse jurist õigusvaldkonna juhi ülesannetes Annika Jõgiste-Johanson (tel 5698 8995, annika.jogiste-johanson@112.ee).

Eelnõu ja seletuskirja juriidilist kvaliteeti on kontrollinud Siseministeeriumi personalipoliitika osakonna õigusnõunik Ingrid Puurtee (tel 612 5067, ingrid.puurtee@siseministeerium.ee).

Eelnõu ja seletuskiri on keeleliselt toimetamata.

1.3. Märkused

Eelnõu ei ole seotud muu menetluses oleva eelnõuga, Vabariigi Valitsuse tegevusprogrammiga ega Euroopa Liidu õiguse rakendamisega.

Eelnõuga muudetakse siseministri 15. veebruari 2011. aasta määrust nr 2 „Päästeteenistujate kutsesobivuse nõuded, sealhulgas füüsilise ettevalmistuse, hariduse- ja tervisenõuded“ (edaspidi *määrus*) avaldamismärkega RT I, 22.06.2024, 7.

2. Eelnõu sisu ja võrdlev analüüs

Eelnõu koosneb **kuuest punktist**, millest neli tulenevad vajadusest kehtestada tervisenõuded, mis hakkavad kohalduma demineerimistöõ valdkonna päästeteenistujatele, kes vahetult ei tee demineerimistööd.

Määruse muudatuste tegemisel on tuginetud Eesti Töötervishoiuarstide Seltsi 2024. aasta analüüsile ja võetud arvesse demineerimistöõ valdkonna eripära ning põhjendatud ettepanekuid.

Punktiga 1 tunnistatakse kehtetuks määruse § 6 lõike 5 punkt 2, mille kohaselt peab päästekorraldaja-logistiku või logistikuna töötav päästevanemspetsialist vastama päästekorraldaja-logistik, tase 5, kutsestandardile kuue kuu jooksul päästekorraldaja-logistiku või logistiku ametikohale üleviimise päevast arvates.

Määruse § 6 lõike 5 punkti 1 kohaselt peab päästekorraldaja-logistiku või logistikuna töötav päästevanemspetsialist enne päästekorraldaja-logistiku või logistiku ametikohale üleviimist läbima Häirekeskuse peadirektori käskkirjaga kinnitatud logistiku täiendusõppe.

Päästekorraldaja-logistiku ja logistikuna töötava päästevanemspetsialisti ametikohale üleviimise eelduseks on Häirekeskuse peadirektori käskkirjaga kinnitatud logistiku täiendusõppe programmi edukas läbimine. Individuaalne väljaõpe hõlmab tööks vajalikke oskusi ja teadmisi, mis on vajalikud edukaks tööks logistiku või päästekorraldaja-logistiku ametikohal. Eelnimetatud täiendusõppe programm on kohandatud spetsiaalselt Häirekeskuse vajadustele ja tööprotsessidele ning vastav täiendusõpe viiakse läbi üksnes Häirekeskuses, mistõttu loobutakse vastava kutsestandardi nõudest.

Punktiga 2 muudetakse määruse § 11 lõike 1 sõnastust, täpsustades füüsiliste katsete sooritamise tingimusi.

Määruse rakendamisel on ilmnunud mitmeti tõlgendamist ja tõusetunud on vajadus selgitada, kas teenistusse asujal peab olema tervisekontroll läbitud enne füüsiliste katsete sooritamist.

Määruse § 11 lõike 1 kohaselt võib füüsilisi katseid sooritada tervisekontrolli läbinud päästeteenistuja, kellel on kehtivad füüsiliste katsete tulemused, välja arvatud teenistusse asujad ja käesoleva paragrahvi lõikes 3 sätestatud teenistujad.

Sätte mõte on, et füüsilisi katseid saab sooritada teenistusse asuja, kui on läbinud päästeasutusele teenust osutava töötervishoiuarsti juures tervisekontrolli ja talle on väljastatud päästeteenistuja tervisetõend, aga tal ei pea olema kehtivaid füüsiliste katsete tulemusi, kuna ta alles asub teenistusse. Samas määruse rakendajad on kehtiva sõnastuse kohaselt jõudnud järeldusele, et teenistusse asujad ei pea füüsiliste katsete sooritamisel omama ka kehtivat päästeteenistuja tervisetõendit.

Tervisenõuetele vastavus on füüsilistele katsetele lubamise eelduseks. Tervisetõend on oluline näitamaks, kas teenistusse asuja vastab päästeteenistuja tervisenõuetele. Tööandja ei saa panna isikuid sooritama füüsilisi katseid ilma, et oleks tõendatud, et tema tervislik seisund võimaldab füüsilist pingutust ja koormustaluvust.

Eelnõuga sätestatakse, et füüsilisi katseid võib sooritada tervisekontrolli läbinud päästeteenistusse asuja ning tervisekontrolli läbinud päästeteenistuja, kellel on kehtivad füüsiliste katsete tulemused. Kehtivaid füüsiliste katsete tulemusi ei pea olema määruse § 11 lõikes 3 sätestatud teenistujal, näiteks teenistuja, kes oli haige, missioonil, rotatsioonil, ja teenistusse asujal, kuid neil peab olema kehtiv päästeteenistuja tervisetõend.

Punktidega 3-6 luuakse võimalused teenistuja rakendamiseks demineerimistöõde valdkonnas vaid demineerimistöõde juhtimiseks ning muul ajal võimaldada neil täita peamiselt kontoriteenistujale pandud tööülesandeid. Eelnõuga luuakse juurde V grupi tervisenõuded, kohaldatakse demineerimistöõ valdkonna päästeteenistujatele, kes vahetult ei tee demineerimistöõd.

Määrus näeb ette ühtsed tervisenõuded ja kohustuste täitmist takistavad tervisehäired kõikidele IV grupi päästeteenistujatele, kes teevad tuukri- ja/või demineerimistöõid olenemata töö sisust ning kohustavad sooritama füüsilisi katseid, kelle töö iseloomust tulenevalt seda ei oleks vaja. Päästeametis on tõusetanud vajadus spetsialiseerunud demineerimistöõ juhtide järgi.

Päästeamet pöördus Eesti Töötervishoiu Arstide Seltsi poole ja palus analüüsida, millised peavad olema tervisenõuded demineerimise valdkonna päästeteenistujatele võttes aluseks täidetavate tööülesannete erinevusest tulenevaid ohutegureid ja mõju tervisenäitajatele. Analüüsis leiti, et demineerimistöõ tegemisel ja demineerimistöõ juhtimisel on piisavalt erinevad ohutegurid ning mõju tervisele, mistõttu peavad nad põhjendatuks uute tervisenõuete loomist demineerimistöõ juhtidele.

Kuna määrus kohustab kõiki demineerimise valdkonna teenistujad läbima füüsilisi katseid ning vastama IV grupi päästeteenistuja tervisenõuetele, kaasneb sellega Päästeametile kohustus, kus eelnimetatud nõuetele mittevastamise korral tuleb vabastada kogemustega teenistuja. Samas kehtib tööõiguses põhimõte, et tööandja peab pakkuma töötajale võimaluse korral teist tööd. Tööandja pakub töötajale teist tööd, sealhulgas korraldab vajadusel töötaja täiendusõppe, kohandab töökohta või muudab töötaja töötingimusi, kui muudatused ei põhjusta töötajale ebaproportsionaalselt suuri kulusid ning teise töö pakkumist võib asjaolusid arvestades mõistlikult eeldada.

Demineerimise valdkond on väga spetsiifiline ja ka suurte töökogemustega inimesel on uue samaväärse töö leidmine Eestis raskendatud. Samal ajal kui Päästeamet tööandjana on panustanud valdkonna arendamiseks ja teenistujate pädevuse tõstmiseks, ei ole otstarbekas kompetentsi Päästeametis ja riigis tervikuna vähendada tulenevalt teenistuja madalamatest tervisenäitajatest. Päästeameti jaoks on oluline säilitada erialast kompetentsi, mistõttu on vajalik luua tingimused, et säilitada demineerimise valdkonna kõrge tase. Sellest tulenevalt on vajalik eristada demineerimistöõde tegevate ning demineerimistöõde juhtivate ja arendavate päästeteenistujate tervise- ja füüsilise ettevalmistuse nõudeid. Demineerimise valdkonna teenistujatel ei ole võimalik teha ega ka juhtida demineerimistöõid, kui nad ei läbi füüsilisi katseid ja/või ei vasta IV grupi tervisenõuetele. Samas on riigil olemas teenistuja, kes ei saa tervise või füüsilise võimekuse tõttu enam teha demineerimistöõid, kuid suudaks efektiivselt täita oma kompetentsi arvestades demineerimistöõ juhtimisega seotud tööülesandeid. Madalamate tervisenäitajatega demineerimiskeskuse teenistuja saab väga edukalt tööülesandeid täita kontoris vms.

Seega tuleb luua võimalused teenistuja rakendamiseks demineerimistöõde valdkonnas vaid demineerimistöõde juhtimiseks ning muul ajal võimaldada neil täita peamiselt kontoriteenistujale pandud tööülesandeid.

Eelnõuga luuakse juurde V grupi tervisenõuded ja need hakkavad kohalduma demineerimistöõ valdkonna päästeteenistujatele, kes vahetult ei tee demineerimistöõd. Määruse muudatuste tegemisel on tuginetud Eesti Töötervishoiuarstide Seltsi 2024. aasta analüüsile ja võetud arvesse demineerimistöõ valdkonna eripära ning põhjendatud ettepanekuid.

Määrusega on kehtestatud päästetöid tegevatele päästeteenistujatele tervisenõuded ja need jagunevad töö iseloomust, ohuteguritest ja terviseriskidest I ja II gruppi. I grupi päästeteenistujate, kes teevad õppetöö või päästetöö käigus suitsu- või keemiasukeldumist või päästetöid veekogudelt, kandes kaitsevahendeid ja -riietust, ning kasutavad raadio- või teisi sidevahendeid, tervisenõuded tulenevad määruse §-st 14 ja II grupi päästeteenistujate, kes päästetöö tegemiseks või korraldamiseks või õppetöö käigus sõidavad sündmuskohale, kasutavad raadio- või teisi sidevahendeid ning töötavad üle poole tööajast arvutiga, kuid ei võta osa määruse § 13 lõike 1 punktis 1 loetletud töödest, tervisenõuded tulenevad määruse §-st 15. Seega eristatakse päästetöid tegevate ja päästetöid juhtivate päästeteenistujate tervisenõudeid. IV grupi päästeteenistujate, kes teevad tuukri- ja/või demineerimistöid, tervisenõuded tulenevad määruse §-st 17 ehk kõik teenistujad, kelle ametikoht on demineerimiskeskuses, peavad vastama ühtsetele füüsilise ettevalmistuse nõuetele ja tervisenõuetele. Määrus ei erista demineerimistöid tegevate, demineerimistöid juhtivate või demineerimisvaldkonda arendavatele teenistujatele kehtestatud tervisenõudeid. Samaselt päästetööde valdkonnaga on ka demineerimistöõ valdkonnas tööülesannetest tulenevalt eristatavad demineerimistöõde tegemise ja demineerimistöõde juhtimise funktsioonid ning ühtsed kõrged nõuded füüsilise ettevalmistuse ja tervise osas pole demineerimistöõ juhtimise puhul põhjendatud.

Seetõttu sätestatakse tervisenõuded demineerimistöid juhtivatele päästeteenistujatele.

Punktiga 3 luuakse uus tervisenõuete grupp V ja kehtestatakse tervisenõuded V grupi päästeteenistujale, mis on vastavuses tehtava töö iseloomu ja töökeskkonna ohuteguritega, võttes arvesse päästetöö valdkonnas samalaadset tööd tegevatele teenistujatele kehtestatud tervisenõudeid ja lähtudes demineerimistöõ juhtimise spetsiifikast.

Määruse §-s 13 on sätestatud päästeteenistujate tervisenõuete grupid I-IV. Määruse muutmisega tekib juurde uus V grupp. V grupi moodustavad päästeteenistujad, kes juhivad demineerimistöid ja töötavad üle poole tööajast arvutiga, kuid ei võta osa punktis 4 loetletud töödest, milledeks on tuukritööde tegemine või õppimine või demineerimistöõde tegemine. V tervisenõuete grupi teenistuja peab olema valmisolekus ööpäevaringselt, kuna ei ole võimalik ette näha demineerimistöõde juhtimise vajadust.

Punktiga 4 täiendatakse määruse §-i 13 lõiget 1 punktiga 5.

V grupi moodustavad päästeteenistujad, kes juhivad demineerimistöid ja töötavad üle poole tööajast arvutiga, kuid ei võta osa määruse § 13 lõike 1 punktis 4 loetletud töödest ehk ei tee tuukritöid ja demineerimistöid. V grupi tervisenõuded hakkavad kohalduma päästeteenistujatele, kelle töö iseloom, töökeskkonna ohutegurid ja nende mõju tervisele, ei vaja kõrgendatud

tervisenõudeid ega kehalist võimekust. Päästeamet koostas 2024. a demineerimistöde valdkonna töötervishoiu ja tööhutusosalase riskianalüüsi ning hindas tööülesannetest tulenevalt eraldi demineerimistöde tegijate ehk demineerijate kui ka demineerimistöde juhtivate teenistujate töökeskkonna ohutegureid ning nende mõju tervisele.

Riskianalüüsist nähtub, et päästeteenistuja, kelle roll on ainult demineerimistöde juhtimine, ei tööta plahvatusohu vahetus läheduses ja teeb järgnevaid tegevusi:

- demineerimissündmusel juhib ja korraldab meeskonna ja sündmusel osalevate isikute tegevust;
- juhib ja korraldab lõhketööde tegemist ja teostab kontrolli lõhkematerjali käitlemise üle;
- kasutab personaalset kaitsevarustust;
- korraldab õppuseid, koolitusi ja treeninguid ja osaleb demineerimistöde juhi rollis;
- võib kanda ja kasutada tööülesandeid täites teenistusrelva;
- juhib ja korraldab valvevahetuse tööd.

Ainult demineerimistöde juhi rolli täitev ametnik on peamiselt kontoritöötaja.

Demineerimistöde juhtide ametialastes tegevustes on kokkupuude müraga ja kemikaalidega minimaalne sarnaselt pääste välijuhtidega, kellele kehtivad II grupi päästeteenistuja tervisenõuded. Võimalik on kokkupuude ohtlike kemikaalidega ja müraga sündmuse käigus, kuid demineerimistöde juhid töötavad sündmuse töötsoonist kaugemal ning kasutavad vajalikke isikukaitsevahendeid (kaitsekiiver ja killuvest). Juhid kontrollivad lõhkeaine varusid ja ladustamist, kuid nende käsitlemine ei nõua keemiakaitse vahendeid. Demineerimistöde juhid ei ole reeglina valvevahetusega töötajad, öötöö vajadus võib tekkida staabitöös osalemisel nt suuremate sündmuste puhul. Töö iseloom on sarnane Päästeameti välijuhtidega, kes on üldjuhul kontoriteenistujad, kuid suurõnnetuse korral kaasuvad staabitöösse.

Eesti Töötervishoiu Arstide Selts koostas 2024. a analüüsi, millised peavad olema tervisenõuded demineerimise valdkonna päästeteenistujatele võttes aluseks erinevate tööülesannete ohutegureid ja mõju tervisenäitajatele. Analüüs leiti, et tegevustega seotud ohutegurite ekspositsioonitugevus on II grupi päästeteenistujatel ja demineerimistöde juhtidel sarnane. Demineerimisvaldkonna riskianalüüsi alusel ei ole ükski ohutegur hinnatud riskihindega “suur” (riskihinde skoor 6). Müra, kemikaalide toime risk on hinnatud riskihindega “talutav risk” (riskihinde skoor 3) - risk tervisekahjustuseks on vastuvõetavalt madalal tasemel; alarmsõiduga kaasnevad riskid ja valgustusega seotud riskid ruumides, arvutiga töötamine, ruumiõhu niiskus, töökorraldus ja bioloogiline risk on hinnatud riskihindega “oluliselt suur risk” (riskihinde skoor 4) - riski vähendamine vajab sobivate ettevaatusabinõude rakendamist. Töötajatele on tagatud vajalikud isikukaitsevahendid, koolitused ja väljaõpe. Töötervishoiuarstid leidsid, et demineerimistöde tegemisel ja demineerimistöde juhtimisel on piisavalt erinevad ohutegurid ning mõju tervisele, mistõttu peavad nad põhjendatuks eraldi tervisenõuete loomist.

Punktiga 5 täiendatakse määrust paragrahviga 17¹.

Kuna demineerimistöde juhtimine on sarnane päästetöö juhtimise funktsioonile, saab V grupi tervisenõuete sätestamisel aluseks võtta määruse §-s 15 kehtestatud II grupi päästeteenistuja tervisenõuded. Määruses ei ole II grupi päästeteenistujate tervisenõuete puhul arvestatud relvaloa omamiseks vajalike tervisenõuete. Demineerimistöde juhtide puhul on vajalik arvestada teenistusrelva omamiseks vajalikke tervisenõudeid, mis on kehtestatud Vabariigi Valitsuse

21.06.2007 määruses nr 179 „Soetamisloa ja relvaloa taotleja tervisekontrolli kord, loa andmist välistavate tervisehäirete loetelu ning tervisetõendi sisu ja vormi nõuded“. Teenistusrelva omamine kohustab kehtestama II grupi päästeteenistujatest põhjalikumaid tervisenõudeid. Relvaloa väljastamiseks või pikendamiseks on tervisenõuetele vastavust võimalik tõendada ka teistel viisidel, näiteks esitades relvaseaduse §-s 35¹ sätestatud kehtiva tervisetõendi.

II grupi nõuded katavad demineerimistöõde juhtide ametialase tegevuse riskidest tulenevad tervisenõuded - koormus silmadele, valmisolek sidevahendite kaudu kommuniqueerimiseks, tööga kaasnev psühho-emotsionaalne pinge, valmisolek valvetöök ja reageerimiseks erinevatel ajahetkedel, valmisolek sündmuskoha (mh välistingimustes) lähedal tegevuste koordineerimiseks, valmisolek füüsiliseks pingutuseks, sundasenditega kaasnev luulihaskonna koormus, bioloogiliste ohuteguritega kokkupuude.

II grupi päästeteenistujate tervisenõuded ei kata teenistusrelva kandmiseks vajalikke tervisenõudeid. II grupi päästeteenistujate tervisenõuete osas ei ole arvestatud teenistusrelva kandmiseks vajalikke tervisenõudeid luu-lihaskonnale ja neuroloogilistele seisunditele esitatud nõuete osas. Teenistusrelva kandmine ja kasutamine nõuab ka psühhiaatri otsust tervisekontrolli läbiviimisel, mida II grupi päästeteenistujate puhul ei nõuta. Vaimse tervise seisundite ning nägemisteravuse nõuded vastavad relva kandmiseks ja kasutamiseks vajalikele nõuetele.

Kuigi demineerimistöõ juht ei puutu vahetult kokku demineerimistöõ tegemisega ja tema tervisenõuded sarnanevad päästetöö juhi tervisenõuetega, on tal vaja töö tegemiseks teenistusrelva. Päästeseaduse § 26¹ lõike 1 kohaselt on Päästametite teenistusrelvad tulirelvad ning lõigete 2 ja 3 kohaselt võib demineerija kutsega päästametnik kanda teenistusülesande täitmise ajal tulirelva ja kasutada seda hädakaitstes. Relva kandmine võib olla vältimatult vajalik, et tagada riigi julgeolek, riigikaitse, avalik kord, süüteo tõkestamine, avastamine või menetlemine või karistuse täideviimine ja andmesubjekti kaitse või teiste isikute õiguste ja vabaduste kaitse.

Kuna kogu maailmas on suurenenud nii terrorismioht kui ka pommiohu tõttu tehtud väljakutsete arv ning demineerijad kasutavad ja transpordivad demineerimistöök lõhkematerjali, on leitud, et kui anda demineerijatele tulirelvade kandmise ja kasutamise õigus, aitab see tagada nende ohutuse võimaliku õigusvastase ründe korral. Kuna demineerimistöõ ajal võib tekkida olukordi, kus demineerija elu või tervis võib sattuda ohtu, peab riik tagama selliste olukordade lahendamiseks nii füüsilised kui ka õiguslikud vahendid.

Demineerimistöõ juht on ametnik, kellel on õigus kohaldada korra- ja kaitseõiguse seaduses (edaspidi *KorS*) sätestatud erimeetmeid. *KorS*-i §-des 44, 50 ja 51 (viibimiskeeld, valdusesse sisenemine, valduse läbivaatus) sätestatud erimeetmed on eesmärgi saavutamiseks vältimatult vajalikud. *KorS*-i § 74 lõike 1 kohaselt on vahetu sund füüsilise isiku, looma või asja mõjutamine füüsilise jõu, erivahendi või relvaga. Füüsiline jõud võib seisneda näiteks isiku kinnihoidmises, kõrvalelükkamises või ärakandmises, looma tagasitõrjumises või ukse maha löömisel. Kuigi füüsilise jõu kasutamine on vahetu sunni esimene ehk vähim kahju tekitav aste, on oluline arvestada ka selle kohaldamise proportsionaalsust. Füüsilise jõu kasutamine võib tulla kõne alla, kui isik siseneb demineerimistöõ alale ja seab sellega ohtu enda või kellegi teise elu või tervise ning ei täida korraldust sealt lahkuda. Vahetu sunniga saab viia täide haldusakti, mis on mõeldud ohu väljaselgitamiseks või tõrjumiseks või korrariikkumise kõrvaldamiseks. Proportsionaalsuse põhimõtte kohaselt on vahetu sund *ultima ratio* haldussunnivahend, mida saab kasutada üksnes siis, kui muud võimalikud vahendid on oma mõju ammendanud või neid ei ole võimalik kasutada. Kuna vahetu sund riivab tugevalt põhiõigusi,

on eriti oluline arvestada KorS-i §-s 7 toodud proportsionaalsuse, §-s 8 toodud otstarbekuse ning §-s 9 toodud õiguste kaitse ja inimväärikuse tagamise põhimõttega. Vahetut sundi rakendatakse vaid nii kaua, kuni selle eesmärk on saavutatud või on selge, et seda ei ole võimalik saavutada.

Punktiga 6 muudetakse § 18 lõike 8¹ punkti 8 lisades sinna V grupi tervisenõudele vastavuse kohustuse.

Määruse § 18 lõike 8¹ punkt 8 sätestab, et tervisekontrolli läbiviimiseks hinnatakse IV grupi päästeteenistujat eelnevas tervisekontrollis psühhiaatriliselt, et tuvastada teenistusrelva kandmist ja kasutamist välistavad tervisehäired. Seoses määruse muutmisega luuakse juurde V grupi päästeteenistuja tervisenõuded, kes on demineerija kutsega Päästeameti ametnik ja hakkab juhtima demineerimistööd. Demineerimistöo juhid hakkavad töö ajal kandma ja vajadusel kasutama teenistusrelva, seetõttu on vajalik kehtestada neile samaselt IV grupi päästeteenistujatega, psühhiaatrilise hindamise läbimise kohustus veendumaks, et ei esine relva kandmist ja kasutamist välistavaid tervisehäireid.

3. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Eelnõul ei ole kokkupuudet Euroopa Liidu õigusega.

4. Määruse mõjud

Mõju riigiasutuste töökorraldusele

Sihtrühm

- Häirekeskus. Häirekeskuses on umbes 200 teenistujat. Kutsesobivuse nõuetele vastavuse kontrolli korraldamisega tegelevad 2 töötajat.
- Päästeamet. Päästeametis on umbes 2000 teenistujat. Kutsesobivuse nõuetele vastavuse kontrolli korraldamisega tegelevad 60 kuni 100 teenistujat. Füüsilisi katseid võetakse vastu üldjuhul kahekesi, mõnes komandos ka suurema inimeste arvuga. Hindamiskomisjonid moodustatakse piirkonniti vajadusele vastavalt erineva suurusega. Tervisekontrollide korraldamisega tegelevad peamiselt 5 inimest – ametis ja igas keskusel vastavalt üks personalispetsialist. Tervisekontrollide korraldamine on vaid üks osa personalispetsialistide erinevatest tööülesannetest.

Seega on **sihtrühm väike**.

Päästeasutuste töökorraldus muutub vähesel määral. Sisuliselt eelnõu päästeteenistujate kutsenõuetele vastavuse kontrolliga tegelevate teenistujate töö ei muutu, kuid vähemalt muudatuse jõustumise algusperioodil võib vähesel määral suureneda selgitusvajadus määruse rakendamiseks.

Suureneb õigusselgus ja väheneb selgitusvajadus küsimuses kas päästeteenistusse asujal peab enne füüsiliste katsete sooritamist olema läbitud tervisekontroll. Päästeteenistuja tervisenõuetele mittevastamisel puudub vajadus sooritada füüsilisi katseid, kuivõrd isikut ei saa võtta teenistusse. Seega lisaks isiku ohutuse tagamisele, vähendab see töökoormust, mis kaasneb füüsiliste katsete korraldamisega isikutele, keda nagunii ei saa teenistusse võtta.

Päästeameti töö muutub tõhusamaks, sest tekivad võimalused teenistuja rakendamiseks demineerimistöõde valdkonnas vaid demineerimistöõde juhtimiseks ning muul ajal võimaldatakse neil täita peamiselt kontoriteenistujale pandud tööülesandeid. Muudatus võimaldab hoida kompetentsi Päästeametis ja riigis tervikuna, vastasel korral tuleks madalamate tervisenäitajatega, kuid kogemustega teenistujad vabastada.

Häirekeskuses päästeteenistujate kutsenõuetele vastavuse kontrolliga tegelevatel teenistujatel väheneb halduskoormus kuna määrusest kaotatakse kohustus, mille kohaselt peab päästekorraldaja-logistiku või logistikuna töötav päästevanemspetsialist vastama päästekorraldaja-logistik, tase 5, kutsestandardile kuue kuu jooksul päästekorraldaja-logistiku või logistiku ametikohale üleviimise päevast arvates. Kehtiva praktika kohaselt ei taotle täiendusõppe programmi läbijad pärast programmi läbimist eraldi päästekorraldaja-logistik kutset. Täiendusõppe korraldatakse paindlikult, võttes arvesse tööjõu liikumist ja asutuse vajadusi. Väljaõpet läbib korraga üks teenistuja, mistõttu täiendav kutse taotlemine oleks ebamõistliku halduskoormusega.

Sotsiaalne mõju

Sihtrühm

- **Häirekeskuse päästeteenistujad.** Häirekeskuses on aktiivses töö- või teenistussuhtes ligikaudu 230 teenistujat, kellest eelnõu punkt 1 ning päästekorraldaja-logistiku kutsestandardi kaotamine puudutab kuni 57 inimest. Häirekeskuses puuduvad teenistujad, kellel on kohustuslik läbida füüsilised katsed.
- **Päästeameti päästeteenistujad.** Päästeametis on umbes 2000 teenistujat, kellest saab rakendada vajadusel demineerimistöõ juhtidena kuni 20 teenistujat.
- **Häirekeskusesse ja Päästeametisse tööle kandideerivad ja värvatavad isikud.** Aastas korraldatakse Häirekeskuses ja Päästeametis kokku umbes 250 värbamiskonkurssi. Ühele kohale kandideerib keskmiselt 7 inimest.

Arvestades, et Eestis elab 2024. aasta seisuga 1 374 687 inimest¹, on **sihtrühm väike**.

Tänu eelnõule muutuvad nõuded päästeteenistujatele selgemaks. Selgemad nõuded tagavad, et päästeteenistusse valitakse ja seal töötavad vaid parimad ja ametikohale sobivaimad kandidaadid.

Võrreldes paljude teiste teenistusliikidega on päästeteenistuses seatud ranged nõuded päästeteenistuja kehalisele ettevalmistusele, sest hea füüsiline vorm on päästeteenistuse üks olulisi eeldusi.

Kehalise ettevalmistuse nõuetele vastavust kontrollitakse päästeteenistusse võtmisel ja perioodiliselt teenistuses olemise vältel, kuna teenistuja peab kehalise ettevalmistuse poolest olema võimeline täitma oma ülesandeid. Seega on vajalik, et tal oleks hea füüsiline vorm ja et ta seda pidevalt säilitaks. Samuti võib kehalise ettevalmistuse nõuete täitmist pidada üheks tervishoiu ja -ohutuse tagamise abinõuks, sest päästeteenistuja ebapiisav füüsiline vorm võib põhjustada ohtu tema enda või teiste elule ja tervisele.

---

¹ Statistikaamet 2024. [Rahvaarv](#).

Kuna füüsilised katsed ja tervisekontrolli peavad päästeteenistusse kandideerijad läbima vaid ühe korra ning teenistuses olevad päästeteenistujad mitte sagedamini kui üks kord aastas, on mõju ulatus ja esinemise sagedus väikesed. Ebasoovitava mõju kaasnemise risk on samuti väike, sest eelnõu võimaldab värvata teenistujaid ning tööd teha teenistujatel, kes suudavad oma ülesandeid edukalt täita. See omakorda aitab tagada asutuse stabiilse arengu ja igapäevatöö tõhusa korralduse. Seega on mõju **positiivne, kuigi tervikuna väheoluline**.

6. Määruse rakendamisega seotud tegevused, vajalikud kulud ja määruse rakendamise eeldatavad tulud

Määruse rakendamisega ei kaasne lisakulusid ega -tulusid.

7. Määruse jõustumine

Määrus jõustub üldises korras, sest muudatustega kohanemiseks ei ole vaja lisa-aega.

8. Eelnõu kooskõlastamine, huvirühmade kaasamine ja avalik konsultatsioon

Eelnõu saadetakse eelnõude infosüsteemi EIS kaudu kooskõlastamiseks Sotsiaalministeeriumile ning arvamuse andmiseks Eesti Töötervishoiuarstide Seltsile, Häirekeskusele, Päästeametile ja Sisekaitseakadeemiale.